DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION[1])

I det forholdsvis lange tidsrum mellem forliget i folketinget om omsætningsafgiften og afgiftens ikrafttræden den 1. august steg efterspørgslen efter en række nu oms-belagte varer stærkt. For *detailhandelen* som helhed lå omsætningen i 1. halvår gnstl. ca. 13 pct. højere end i den tilsvarende periode i 1961 (da den i nogen grad var påvirket af strejken i foråret), men i 2-måneders perioden juli-august var stigningen (ligesom i maj-juni) gnstl. 16–17 pct. I brancher, hvor der ikke er sket en ændring af beskatningen, var omsætningsstigningen væsentligt svagere, for tekstilbrancherne således kun omkring 9 pct. Skønt omsætningsafgiften endnu i august ikke var slået igennem i detailpriserne i fuld udstrækning, lå den samlede omsætning i august måned ca. 5 pct. lavere end i juli, medens en modsat tendens normalt gør sig gældende.

Omsætningen af motorkøretøjer, der ikke indgår i indekset for detailomsætningen, men kan følges i statistikken over indregistrerede nye motorkøretøjer, viser en meget stærk stigning i sammenligning med 1961. I de første 9 måneder blev indregistreret i alt ca. 83.500 personbiler mod ca. 58.500 i samme periode i 1961 og 74.000 i hele året 1961. Antallet af indregistreringer for august og september ligger imidlertid betydeligt lavere end i august og september i fjor.

En følge af hamstringsbølgen var en *stærk forøgelse af importen,* der i juli måned nåede op på godt 1500 mill. kr., en stigning på ca. 50 pct. i forhold til juli 1961. I august var importen atter nede på et mere normalt niveau, men for de første 9 måneder af 1962 har importoverskuddet udgjort 2775 mill. kr. mod 1765 mill. kr. i perioden januar–september 1961. Underskuddet på betalingsbalancens løbende poster er derfor vokset stærkt.

For 1. halvår viser den foreløbige opgørelse af *vare- og tjenestebalancen over for udlandet* et underskud på ca. 825 mill. kr., fordelt ligeligt på 1. og 2. kvartal, mod et underskud på knap 500 mill. kr. i 1. halvår 1961. Stigningen i underskuddet på betalingsbalancen skyldes i alt væsentligt det forøgede underskud i vareomsætningen med udlandet, men hertil kommer, at på nogle af de »usynlige« poster på betalingsbalancen – søtransport og rejser – har overskuddet været mindre end i fjor. Nettoindtægten på rejseposten er gået ned fra 70 til 33 mill. kr., idet der vel har været stigende

[1]) Se også tabelbilaget bag i hæftet.

Betalingsbalancens hovedposter.

(Mill. kr.)

	1961	1. halvår 1961	1. halvår 1962
Indtægter eller udgifter (÷) netto vedrørende:			
Vareindførsel og -udførsel (f.o.b.)	÷1666	÷909	÷1210
Søtransport	480	245	240
Rejser	210	70	33
Renter, aktieudbytter o.l.	–	5	5
Varer og tjenester i øvrigt	230	100	105
Varer og tjenester i alt	÷ 746	÷489	÷827

indtægter af udenlandske turister i Danmark, men en endnu stærkere opgang i danske turisters udgifter i udlandet.

Underskuddet på vare- og tjenestebalancen i 1. halvår 1962 er dækket ved gældsættelse til udlandet i såvel den offentlige som den private sektor og ved en formindskelse af *bankernes valutatilgodehavende* med i alt 257 mill. kr. I juli kvartal, da underskuddet på handelsbalancen voksede stærkt på grund af importstigningen, formindskedes valutabeholdningen med 200 mill. kr. og udgjorde herefter kun ca. 840 mill. kr. mod 1170 mill. kr. ultimo september 1961. I oktober måned androg valutatabet ca. 80 mill. kr.

Udenrigshandelen.

(Månedsgennemsnit i mill. kr.)

	Import	Eksport	Heraf: Landbrugsvarer	Heraf: Industriprodukter[1])	Import overskud
1. kvartal 1961	1069	835	360	417	234
2. – –	1012	823	368	404	189
3. – –	1015	850	360	442	165
4. – –	1203	979	403	513	224
1. kvartal 1962	1171	902	407	429	269
2. – –	1172	901	377	469	271
3. – –	1273	889	349	482	384

[1]) Incl. kød- og mælkekonserves.

I den forløbne del af 1962 har den internationale konjunktur fortsat været gunstig for afsætning af danske industriprodukter, og *industrieksporten* er i årets første 9 måneder vokset med gnstl. ca. 9 pct. i forhold til de tilsvarende måneder i fjor. For animalske landbrugsprodukter har afsætningsforholdene i udlandet derimod været vanskelige, og eksporten er i den nævnte periode kun forøget med knap 2 pct. På grund af en relativ

Industrieksporten.

(Mill. kr.)

	Januar-september		Stigning i pct.
	1961	1962	
Kod- og mælkekonserves	539	546	1
Sukker	8	12	37
Drikkevarer	89	92	3
Animalske og vegetabilske olier og fedtstoffer	75	85	14
Kemikalier	359	377	5
Tekstil og beklædning	242	274	14
Jern- og metalvarer	225	214	÷ 5
Maskiner	1111	1306	18
Skibe, nye	181	64	÷65
Skibe, brugte	43	118	174
Øvrige industriprodukter[1])	920	1050	14
I alt	3792	4138	9

[1]) Heri medregnet varer af træ, kautsjuk og ikke-metalliske mineraler samt instrumenter, møbler m.v.

stærk fremgang i eksporten af vegetabilske landbrugsprodukter er den samlede *landbrugseksport* imidlertid vokset med ca. 4 pct.

For industrieksportens vedkommende har der været større eller mindre fremgang i alle hovedgrupper. Maskineksporten er steget væsentligt stærkere end eksporten som helhed, nemlig med ca. 18 pct. Den vigtigste undtagelse fra den almindelige tendens viser eksporten af nye skibe, der er formindsket med næsten to tredjedele. Til gengæld er eksporten af brugte skibe steget meget stærkt. På grund af den ugunstige skibsfartskonjunktur har skibsværfternes ordrebestand været nedadgående. Beskæftigelsesindekset for transportmiddelindustrien lå i august et par procent lavere end på samme tidspunkt i fjor, medens beskæftigelsesindekset for industrien som helhed var uforandret.

Medens både eksporten og – navnlig – det indenlandske forbrug er steget i indeværende år, synes det usikkert, om det samme har været tilfældet med *industriens investeringer*. I hvert fald må det antages, at stigningen har været væsentligt svagere end i de foregående år. For 1961 er industriens samlede investeringer beregnet til 1623 mill. kr., hvilket var ca. 17 pct. mere end i 1960, men efter de oplysninger, der foreligger om industriens investeringsplaner – oplysninger, der ganske vist er behæftede med en betydelig usikkerhed – kan der ikke regnes med nogen yderligere stigning af betydning i indeværende år.

For *byggevirksomheden* (nybyggeriet) foreligger der mere eksakte oplysninger. I hele landet androg det fuldførte etageareal i 1. halvår 1962 ca. 2,7 mill. m², hvilket var ca. 19 pct. mere end i samme periode i fjor. Det påbegyndte etageareal var af omtrent samme størrelse som i 1. halvår 1961,

Byggevirksomheden (nybyggeri) i hele landet.

	Beboelsesejendomme		Erhvervs-ejendomme	Ikke-erhvervs-ejendomme	Tilsammen
	1000 m²	Antal lejligheder	1000 m²	1000 m²	1000 m²
Under opf. 1/1 62	3138	34407	1691	1043	5872
Påbeg. 1. halvår 62	1936	19958	1177	442	3555
Fuldf. 1. halvår 62	1426	15169	930	318	2674
Under opf. 1/7 62	3648	39196	1938	1167	6753
Under opf. 1/7 61	3264	36703	1922	967	6153

men var væsentligt større end det samtidigt fuldførte etageareal, nemlig knap 3,6 mill. m², og det igangværende byggeri pr. 1. juli var derfor siden årets begyndelse forøget med henved 900.000 m² til godt 6,7 mill. m². Det lå dermed 600.000 m² (10 pct.) højere end pr. 1. juli 1961.

Hvad boligbyggeriet angår, blev der i 1. halvår fuldført godt 15.000 lejligheder, hvilket var ca. 1000 flere end i 1. halvår 1961, medens antallet af påbegyndte lejligheder, ca. 20.000, var praktisk taget uændret i sammenligning med den tilsvarende periode i fjor. Antallet af lejligheder under opførelse ved udgangen af det betragtede tidsrum var godt 39.000 i år mod 36.700 i fjor.

For første gang siden den nye boliglov i 1958 kan man i 1. halvår 1962 uden for de egentlige landdistrikter konstatere en nedgang i antallet af lejligheder påbegyndt af private bygherrer uden offentlig støtte.

Den animalske landbrugsproduktion.

Mill. kg	Januar–august		Stigning i pct.
	1961	1962	
Mælk	3918	3863	÷ 1.4
Smør	120,3	121,3	0.8
Ost	88,8	83,0	÷ 6,5
Æg	84,7	80,1	÷ 5,4
Okse- og kalvekød	166,3	192,2	15,6
Svinekød og flæsk	441,2	452,1	2,5
Mængdeindeks for den animalske landbrugs-brugsproduktion (1955 = 100)	119	122	2.3
Værdi, mill. kr.	4439	4448	0.2

Inden for *den animalske landbrugsproduktion* har der i 1962 gjort sig modsatte tendenser gældende. De ugunstige afsætningsforhold i udlandet for mejeriprodukter og æg har påvirket produktionen på disse områder i nedadgående retning, medens kød- og flæskeproduktionen har ligget på et højere niveau end i fjor. For okse- og kalvekød har fremgangen for perioden januar–august udgjort ikke mindre end 15 pct., for flæskeproduktionens vedkommende indskrænker stigningen sig til et par procent. Resul-

tatet har været en stigning i mængdeindekset for den animalske landbrugsproduktion på 2–3 pct. Efter den seneste tælling (5. oktober) er den samlede svinebestand opgjort til godt 7,5 mill. stk. mod 6,9 mill. i februar i år og knap 7,5 mill. i begyndelsen af oktober 1961. Antallet af drægtige søer har gennem juli kvartal været faldende, men lå endnu i begyndelsen af oktober lidt højere end i oktober i fjor.

Medens den animalske landbrugsproduktion som helhed viser en mindre stigning i sammenligning med 1961, har værdien i kroner været uforandret. I juli kvartal er der dog indtrådt en stigning i noteringerne for smør, ost og slagterisvin, således at afregningspriserne til landbrugerne nåede op over niveauet på samme tid i 1961.

Den 30. august vedtog folketinget regeringens forslag om en *hjemmemarkedsprisordning for flæsk, okse- og kalvekød, fjerkrækød og æg* (se Ø. og P. s. 128) i en ændret udformning. Herefter skal der for de nævnte varegrupper i tiden indtil 30. juni 1963 åbnes landbruget adgang til at opnå en indtægtsforøgelse, der i forhold til Det landøkonomiske Driftsbureaus regnskabsår 1961–62 andrager indtil 200 mill. kr. I henhold hertil har monopoltilsynet den 19. september godkendt, at producentprisen for de nævnte varer forhøjes med 92 øre pr. kg. Udgangspunktet er de gnstl. producentpriser i 1961–62, nemlig for 1. kl. svin 377 øre, okse- og kalvekød 379 øre, fjerkræ 301 øre, alt pr. kg slagtet vægt, samt for æg 286 øre pr. kg. Pristillægget fremkommer ved en fordeling af de nævnte 200 mill. kr. på hjemmemarkedssalget, idet der efter loven ses bort fra landbrugets eget forbrug. Det kan tilføjes, at prisforhøjelserne i forhold til de priser, der var gældende den 19. september, for nogle af varernes vedkommende er mindre end 92 øre pr. kg.

Den 30. juli trådte *fællesmarkedets landbrugsreglementer for svinekød, fjerkræ og æg* i kraft, og der er dermed opstået nye vanskeligheder for den danske landbrugseksport. Hvad angår svinekødsreglementet, har det for Danmark særlig betydning for soeksporten til Vesttyskland. Ved forhandling med fællesmarkedet er der opnået en nedsættelse af sluseprisen og de variable importafgifter med 12 pct. i forhold til de tilsvarende afgifter for andet svinekød, hvilket har gjort det muligt for Danmark at opretholde eksporten af søer til Vesttyskland i samme omfang som før reglementets ikrafttræden. I sammenligning med 1961 er der dog sket en formindskelse af eksporten, og importsystemet har betydet en reduktion af priserne.

For ægeksporten til Vesttyskland har det nye importsystem haft endnu ugunstigere virkninger. Eksporten er gået stærkt tilbage, og der er sket et fald i priserne. Derimod er det lykkedes at opretholde eksporten af fjerkræ til Vesttyskland i nogenlunde samme omfang som hidtil, men man har dog måttet affinde sig med en lavere pris. For de såkaldte suppehøns er der efter anmodning fra dansk side sket en særlig nedsættelse af slusepriserne

Eksporten af de vigtigste animalske landbrugsprodukter.

	Mængde januar–august		Værdi januar–august	
	1961 Mill. stk.	1962 Mill. stk.	1961 Mill. kr.	1962 Mill. kr.
Levende hornkvæg	272,3	232,5	340,3	309,5
Heraf:				
Vesttyskland	194,8	190,7	262,0	253,2
Holland	14,6	21.8	19.2	26,7
Levende svin (Vesttyskland)	104,4	86,1	60,0	49,0
	Mill. kg	Mill. kg		
Okse- og kalvekød	30,5	51,9	146,3	229,9
Heraf:				
Vesttyskland	5,5	9,3	28,3	44,1
Sverige	9,5	4,0	38,7	14,5
Spanien	0,1	7,2	1,3	21,3
Italien	2,9	12,5	15,1	67,6
Flæsk og svinekød	208,3	227,8	974,4	1022,9
Heraf:				
Vesttyskland	2,1	2,3	11,7	10,6
Storbritannien	182,3	196,1	845,4	877,7
Frankrig	11,2	0,7	50,7	3,5
Slagtet fjerkræ	31,9	34,3	153,6	167,2
Heraf Vesttyskland	27,4	29,5	130,2	141,6
Smør	77,1	76,6	415,3	424,3
Heraf:				
Vesttyskland	2,4	4,1	15,1	28,0
Storbritannien	65,8	67,8	348,4	371,0
Ost	51,5	52,3	217,1	218,6
Heraf:				
Vesttyskland	25,4	25,8	94,9	98,9
Storbritannien	6,9	6,3	31,9	30,4
Italien	3,8	5,0	16,8	19,5
USA	2,5	2,7	16,1	17,0
Æg	43,2	35,7	173,1	119,3
Heraf:				
Vesttyskland	35,0	28,6	138,9	95,2
Storbritannien	2,0	1,3	8,3	4,2
Schweiz	2,0	2,2	8,1	6,8

i forhold til slusepriserne for andet fjerkræ, hvilket har betydning for den danske eksport.

Det er bemærkelsesværdigt, at den animalske produktion ikke blot har kunnet opretholdes, men forøges, når det tages i betragtning, at *antallet af medhjælpere i landbruget* i løbet af det sidste år er formindsket med 20.000 eller med ca. en sjettedel. Det er nu 100.000 mod 200.000 i 1952. Arbejdskraften, der har forladt landbruget, har fundet beskæftigelse i de andre erhverv. *Arbejdsløsheden* har ligget endnu lavere end i fjor, i nogle sommermåneder endog under 1 pct. af antal forsikrede. I industrien har beskæf-

tigelsen, målt i arbejdstimer, som nævnt været stagnerende, og den største beskæftigelsesstigning har fundet sted i de tjenesteydende erhverv og i byggeriet. I bygge- og anlægsvirksomheden har beskæftigelsen i sommer ligget ca. 3 pct. højere end i sommeren 1961.

Den samlede beskæftigelse i byerhvervene har i 1961 været et par procent større end i fjor, og produktionsstigningen kan næppe anslås til mere end 4–5 pct. Heroverfor står en betydelig stærkere – formentlig mindst dobbelt så stærk – *stigning i pengeindkomsterne.* For lønningernes vedkommende betød dyrtidsreguleringen i marts–april en lønforhøjelse på 3–4 pct. og i september–oktober 1½–2 pct. Desuden er lønglidningen fortsat, navnlig for faglærte, omend i et noget langsommere tempo end det sidste par år. I første kvartal i år androg lønglidningen således ca. 1 pct. For de selvstændige i byerhvervene uden for industrien må det antages, at stigningen i pengeindkomsterne har været mindst lige så stærk som for lønmodtagerne. For de selvstændige i industrien har de skærpede konkurrencevilkår derimod formentlig medført en vis begrænsning af fortjenstmulighederne, og de selvstændige landbrugere kan heller ikke antages at have fulgt med i indkomststigningen i byerhvervene i 1962.

Under de nævnte omstændigheder har *prisstigningen* været betydelig, i den sidste tid forstærket ved virkningerne af omsætningsafgiften og højere priser som følge af hjemmemarkedsordningen for landbruget. *Detailpristallet* for oktober er steget til 164 (juli 1949=100) mod 159 i juli og 150 i januar 1961. For vare- og tjenesteydelsesposterne i detailpristallet har stigningen i løbet af det sidste par år andraget 13 pct., for juli kvartal i år

Detailpristallets hovedgrupper.

	Stigning i pct.	
	Juli 1962 –oktober 1962	Januar 1961 –oktober 1962
Fødevarer	3,8	13,9
Klæder, fodtøj, vask	2,5	10,1
Brændsel og belysning	0,9	2,8
Anskaffelser og vedligeholdelse	4,5	9,7
Spiritus, tobak, fortæring ude	9,8	22,8
Transport	3,5	14,0
Forskellige varer og tjenesteydelser	5,9	19,7
Varer og tjenesteydelser i alt	4,2	13,6
Bolig	–	5,0
Varer og tjenesteydelser incl. bolig, i alt	3,6	12,5
Personlige skatter efter fradrag af børnetilskud	–	÷8,8
Kontingenter	–	32,6
I alt	3,2	9,8

alene 4 pct. Den væsentlige del af de sidste måneders stigning er en følge af omsætningsafgiften og de højere hjemmemarkedspriser for landbrugsprodukter.

Særpristallet, der anvendes ved regulering af lønninger og pensioner, var for juli 1962 beregnet til 157 (juli 1949=100). Stigningen i forhold til januar 1962 androg 3 points og var således netop tilstrækkelig til, at arbejdere tilsluttet LO og tjenestemænd kunne opnå en dyrtidstillægsportion. I oktober var særpristallet steget yderligere med 5 points til 162, og det kan herefter betragtes som givet, at den næste lønregulering, som finder sted i henhold til særpristallet for januar 1963, vil give såvel arbejdere som tjenestemænd i hvert fald 2 dyrtidstillægsportioner.

I sommerhalvåret har pengeforholdene trods den forstærkede valutaudstrømning været præget af relativ stor likviditet, idet statens udbetalinger har oversteget indbetalingerne. Opgangen i obligationskurserne er imidlertid i de sidste måneder afløst af en tendens i modsat retning, og en stærkere kursnedgang er kun forhindret ved nationalbankens indgriben. Herved er nationalbankens aktie- og obligationsbeholdning steget fra 473 mill. kr. ult. august til 650 mill. kr. ult. oktober.

5. 11. 1962.
C. L.